

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการประเมินโครงการรกรการอ่านของโรงเรียนชยันนาคำวิทยาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการ แนวคิด และทฤษฎี การประเมินโครงการ
 - 1.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ
 - 1.3 กระบวนการประเมินโครงการ
 - 1.4 รูปแบบของการประเมินโครงการ
2. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่าน
 - 2.1. ความหมายของการอ่านจุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 2.2. ความสำคัญของการอ่าน
 - 2.3. ระดับของการอ่าน
 - 2.4. การอ่านเพื่อความเข้าใจ
 - 2.5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน
 - 2.6. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
 - 2.7. นิสัยรกรการอ่าน
3. โครงการรกรการอ่านของโรงเรียนชยันนาคำวิทยา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

หลักการ แนวคิด และทฤษฎี การประเมินโครงการ

ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ การประเมินโครงการมีความมุ่งหมาย และมีความสำคัญตามความคิดเห็นของนักวิชาการในหลายแง่หลายมุม ดังต่อไปนี้

รัตนะ บัวสนธ์ (2540 : 17) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริง และเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้การตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร

ภราดร บุญส่ง (2548 : 17) ดังนั้น การประเมินโครงการจึงควรเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สามารถใช้ในการพิจารณาการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างทันทั่วทั้งที่ ในทางตรงกันข้ามผลของการประเมินจะไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หากผลนั้นไม่สามารถใช้ได้ในเวลาที่เหมาะสม และสิ่งที่สำคัญอีก ประการหนึ่งคือ ลักษณะของข้อมูลที่รวบรวมมาต้องมีความชัดเจน น่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับ ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 73) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการเป็นการวิเคราะห์กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการทั้งทางด้านผลที่เกิดขึ้น (Effects) และผลกระทบของโครงการ (Impacts) ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปเปรียบเทียบกับผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือเพื่อจะได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของโครงการ

เสนาะ กลิ่นงาม (2542 : 195) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง การตรวจสอบและวัดสิ่งที่แผนได้กำหนดไว้ในขั้น ของการวางแผน และเมื่อนำแผนไปดำเนินการแล้ว สิ่งเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นนั้น เป็นไปตามที่กำหนดและคาดหมายไว้เพียงใด โดยนำเอาผลที่วัดได้มาพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้ จึงจะทำให้รู้ได้ว่าสิ่งที่แผนต้องการกับผลที่เกิดขึ้น จริงนั้น ตรงกันหรือแตกต่างกันเพียงใด ด้วยเหตุอะไรบ้าง เป็นเหตุผลจากปัจจัยภายนอกหรือภายในของแผนอะไร

สมคิด พรหมจ้อย (2550 : 23-24) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง หน่วยของแผนงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัด มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอนและมักจะเป็นงานพิเศษที่แตกต่างไปจากงานประจำ โครงการจะประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity)

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541 : 2) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการ และพิจารณาบ่งชี้ให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบ แล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงโครงการนั้นเพื่อดำเนินงานต่อไป หรือยุติการดำเนินงานโครงการนั้น

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ คือ กระบวนการที่เป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง แล้วนำไปวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ว่า แล้วหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไข ตัดสินใจว่าจะปรับปรุงโครงการนั้น หรือดำเนินการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นหนึ่งในวิธีการต่างๆเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้สารสนเทศ

ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่อ จึงมีการศึกษาวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการตามแนวคิดของนักวิชาการ ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 40) ได้กล่าวถึงความสำคัญและจุดประสงค์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. การประเมินโครงการจะช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงานมีความชัดเจนยิ่งขึ้น
2. การประเมินโครงการช่วยให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่
3. การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์และการดำเนินงานเป็นไปด้วยดี
4. การประเมินโครงการช่วยแก้ไขปัญหาค้นหาสาเหตุจากผลกระทบของโครงการและหาให้โครงการมีข้อที่ก่อให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง
5. การประเมินโครงการช่วยควบคุมคุณภาพของโครงการ
6. การประเมินโครงการช่วยสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโครงการ
7. การประเมินโครงการช่วยตัดสินใจในการบริหารโครงการเป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผนหรือกำหนดนโยบาย

รัตน์ บัวสนธิ์ (2540 : 42-43) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการประเมินโครงการไว้ 7 ประการ คือ

1. การประเมินโครงการเป็นกระบวนการมากกว่าวิธีการ ซึ่งเป็นกระบวนการใน 2 ลักษณะคือ
 - 1.1 เป็นกระบวนการของการตัดสินใจกระบวนการเกี่ยวกับโครงการ โดยใช้มาตรฐานหรือเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ รวมทั้งการบรรยายผลที่เกิดขึ้นกับโครงการ
 - 1.2 เป็นกระบวนการใช้ข้อมูลประกอบการเปรียบเทียบ หาแนวทางเลือกที่จะปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
2. การประเมินโครงการ เป็นการพิจารณาตรวจสอบดูว่าโครงการนั้นได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากเพียงใด รวมทั้งเป็นการประเมินผลกระทบที่เกิดกับโครงการด้วย
3. การประเมินโครงการ เป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)
4. การประเมินโครงการ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนที่ดำเนินมาจนจบโครงการ ดังนั้น การประเมินผลการเรียนการสอนจึงเป็นส่วนหนึ่ง

ของโครงการ

5. การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการที่มุ่งค้นหาคำตอบเฉพาะของโครงการ ไม่ได้มุ่งในเรื่องของการค้นหาทฤษฎี หรือหลักเกณฑ์ในการหาข้อสรุป แต่เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อการใช้ประโยชน์

6. การประเมินโครงการเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารซึ่งมีประโยชน์มากมาย

7. การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ปฏิบัติโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2542 : 30) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. ช่วยให้อุปกรณ์และสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนิน

โครงการ

4. ช่วยให้อุปกรณ์เกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าในการดำเนินโครงการใด ๆ นั้น การกำหนดจุดประสงค์ในการประเมินโครงการเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ และทำให้ทราบว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ ทำให้สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้โครงการต่างๆบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงของโครงการที่สูงขึ้น และช่วยในการกำหนดทิศทางในการดำเนินโครงการต่อไป

กระบวนการของการประเมินโครงการ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2536 : 13-16) ได้เสนอขั้นตอนในกระบวนการของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน ซึ่งอาจจะไม่เหมือนวัตถุประสงค์ของโครงการก็ได้ แต่ผู้ประเมินจะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของโครงการให้เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นต้น

2. การเลือกวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องคำนึงถึง เพราะบางวัตถุประสงค์อาจวัดไม่ได้ ในช่วงเวลาที่ทำกรประเมิน

3. การเลือกอุปกรณ์ เครื่องมือ และกระบวนการ ให้เหมาะสมกับรายละเอียดของวัตถุประสงค์ ที่จะประเมิน

4. การเลือกตัวอย่าง ต้องคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ดี

5. การกำหนดการวัดและตารางเวลาการสังเกต ต้องเลือกเวลาให้เหมาะสม ต้องวัดผลบ่อยแค่ไหน เมื่อใดจึงจะได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง

6. การเลือกเทคนิควิเคราะห์ ต้องหาเทคนิคที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูล

7. การหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 65-76) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการประเมินโครงการไว้ในลักษณะเดียวกัน คือ

1. ทำการศึกษาและวิเคราะห์โครงการที่จะทำการประเมิน ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะการได้รู้จักโครงการที่จะประเมินโครงการเท่าไร ก็สามารถเพิ่มโอกาสที่จะทำให้การประเมินตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ประเมินควรจะได้ศึกษาโครงการในเรื่องต่าง ๆ ให้ละเอียด

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการโดยมีลำดับขั้นตอน ซึ่งในการตั้งวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ มีดังนี้

2.1 ระบุบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

2.2 ระบุเรื่องราวหรือข่าวสารที่บุคคลหรือองค์กรเหล่านั้นต้องการได้จากการประเมิน เพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการในแง่ต่างๆ

2.3 สรุปวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการนั้นๆ

3. ออกแบบการประเมินโครงการ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินโครงการ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของโครงการที่จะทำการประเมิน

4. สร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

5. รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมิน

6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งส่วนมากจะเป็นการคำนวณค่ามัธยฐาน เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis)

7. วางแผนการเขียนสรุปการประเมินและนำเสนอผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ สรุปได้ว่าการประเมินโครงการใดๆ จะต้องมีการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการ มีการวางแผนไว้อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้ได้การประเมินที่เป็นข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ และทำให้

ทราบว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ ทำให้สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้โครงการต่างๆบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินมีหลายประเภท สำหรับที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นรายละเอียดของรูปแบบการประเมินแบบต่าง ๆ ซึ่ง ได้เลือกมานำเสนอทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการประเมินของ ราฟท์ ดับบลิว ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)
2. รูปแบบการประเมินของ เมลคอล์ม เอ็ม โพรวัส (Melcolm M. Provus)
3. รูปแบบการประเมินของ โรเบิร์ต อี สเต็ก (Robert E. Stake)
4. รูปแบบการประเมินของ แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam)

รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ (Tyler)

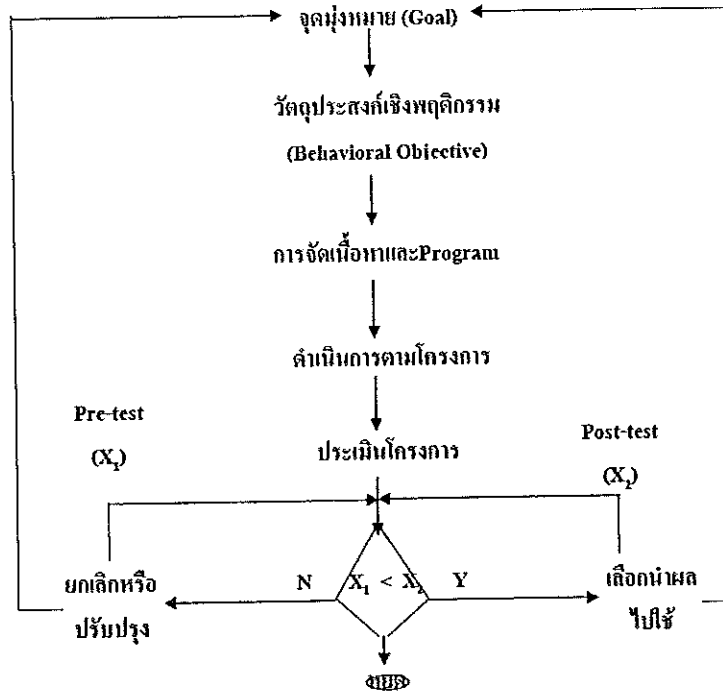
ไทเลอร์ (Tyler. 1969 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 64-65) ไทเลอร์ ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” ไทเลอร์ เป็นผู้หนึ่งที่สำคัญคนหนึ่งในวงการประเมิน เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า การประเมินทางการศึกษา (Educational evaluation) เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโดยเสนอเป็นกรอบความคิดครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 ตามกรอบความคิดดังกล่าวเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น ไทเลอร์ มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินก็เพื่อตรวจสอบว่าจุดมุ่งหมายของโครงการที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่และมีส่วนใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในตัวของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้จุดเน้นของการเรียนการสอน จึงขึ้นอยู่กับการศึกษาที่ผู้เรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการสอน ดังนั้นเพื่อให้การสอนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนตามที่มุ่งหวัง กระบวนการดังกล่าวควรมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ต้องมีการระบุหรือกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนลงไปว่าเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนควรเกิดพฤติกรรมใดหรือสามารถกระทำสิ่งใดได้บ้าง ลักษณะของวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนดังกล่าวนี้ ควรมีจุดเน้นอยู่ที่การกำหนดพฤติกรรมซึ่งสังเกตเห็นได้โดยชัดเจนหรือที่เรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ขั้นที่ 2 ต้องระบุต่อไปว่า จากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวนี้มีเนื้อหาใดบ้างที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ หรือมีสาระใดบ้างที่เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในขั้นตอนที่ 3

ขั้นที่ 3 หารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ตามจำนวนในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 หามาตรการในการตรวจสอบหลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในข้อใดบ้าง และมีวัตถุประสงค์ข้อใดบ้างที่ผู้เรียนยังไม่เกิดการเรียนรู้

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการประเมินผลของ Tyler

ที่มา : Tyler, R.W. Education Evaluation : New Role, New Means.

(Tyler. 1969 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 64-65)

รูปแบบการประเมินโครงการของโพรวัส (Provus : Discrepancy Model)

แมลคอล์ม เอ็ม โพรวัส (Malcolm M. Provus. 1969 : 242-283) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติการกับมาตรฐาน หรือเป็นการค้นหาความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติการของแผนงาน เขาอธิบายว่ามีความไม่สอดคล้องกัน 5 ชนิด ที่สามารถศึกษาได้จากการใช้แผนงาน คือ ความไม่สอดคล้องที่สัมพันธ์กับขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายและความหมายของการประเมินโพรวัส ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมิน ว่าเป็นการหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการว่า จะปรับปรุงจะให้

ดำเนินการต่อไปหรือยกเลิกโครงการและได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

การพิจารณาความสอดคล้องของสิ่งที่เกิดจากโครงการกับมาตรฐานที่กำหนด

1.1 การบรรลุหรือหาความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ของโครงการโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้

1.2 การใช้ข้อมูลที่ได้จากการพบความแตกต่างเพื่อค้นหาข้อบกพร่องโครงการ

2. ขั้นตอนของการประเมินโปรแกรมได้เสนอขั้นตอนของการประเมินโครงการไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การบรรยายโครงการ (Program Definition) เป็นขั้นตอนที่ระบุ หรือ

บรรยายรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการ ซึ่งส่วนมากประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการ คือ วัตถุประสงค์ของโครงการ ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์สำหรับดำเนินงานตาม วัตถุประสงค์ของโครงการ และกิจกรรมการดำเนินงานซึ่งทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขั้นที่ 2 การดำเนินโครงการ (Program Installation) เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการประเมินกิจกรรมการดำเนินงานว่าทั้งปัจจัยและกระบวนการสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด ขั้นนี้จะทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่วางแผนหรือสิ่งที่คาดหวังไว้ในขั้นที่ 1 กับสิ่งที่เป็จริง ข้อควรระวังในการเปรียบเทียบก็คือ การพิจารณาถึงความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงของการเปรียบเทียบ

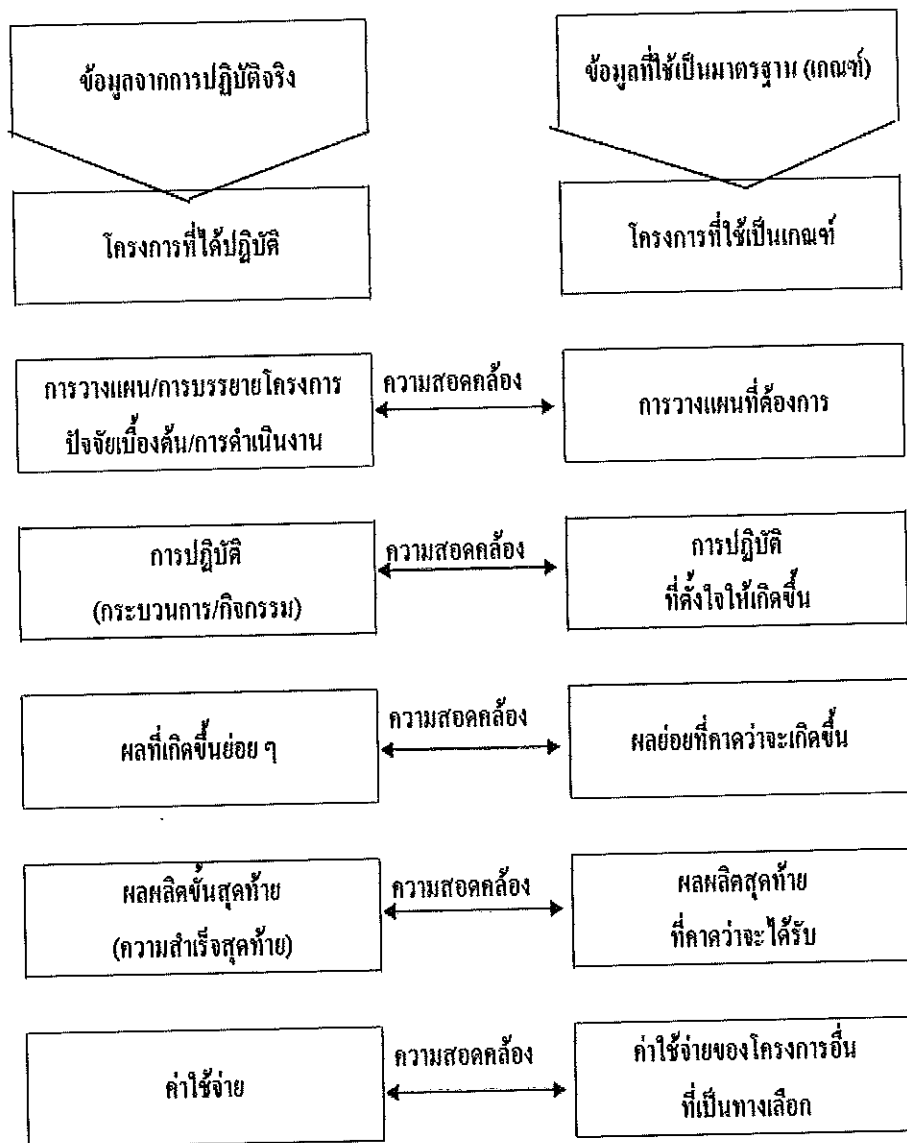
ขั้นที่ 3 กระบวนการของโครงการ (Program Process) เป็นกระบวนการตรวจสอบผลผลิตย่อย ๆ ของโครงการซึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นบางส่วนจากการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานในขั้นนี้ ผู้ประเมินมุ่งหาคำตอบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ย่อย (Interim Product) ที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ขั้นสุดท้าย (Terminal Objective) เพียงใด

ขั้นที่ 4 ผลผลิตของโครงการ (Program Product) เป็นการประเมินผลขั้นสุดท้ายที่เกิดขึ้นมาจากโครงการผู้ประเมินจะต้องตอบคำถามให้ได้ว่า โครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นสุดท้ายหรือไม่

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลที่ได้ (Cost - benefit Analysis) ในขั้นนี้เป็นทางเลือก (Option) ที่จะทำการประเมินหรือไม่ก็ได้ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้จะเป็นเครื่องชี้ประสิทธิภาพของโครงการซึ่งจะทำได้ภายใต้เงื่อนไขบางประการ เช่น ผลที่ได้ของโครงการจะต้องสามารถวัดได้แต่ในสภาพจริง ๆ เราไม่สามารถวัดได้ชัดเจนการวิเคราะห์ด้วยวิธีการนี้มุ่งจะตอบคำถามว่า ในระหว่างโครงการ 2 โครงการหรือมากกว่า โครงการใดบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

รูปแบบการประเมินของ Robert E. Stake

สมบูรณ์ ตันยะ (2545 : 79- 83) ได้กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินทางการศึกษาของ Robert E. Stake นั้นเป็นแนวทางการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายที่จะพยายามอธิบายและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการศึกษาทั้งอย่างเป็นปรนัยและอัตนัย ผู้ประเมินจะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการตีความพรรณนา ประเมิน รวมทั้งตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้มาด้วย

แผนภาพที่ 3 แสดงรูปแบบการประเมินผลของ Provas
ที่มา : พิชิต ฤทธิจรูญ (2555 : 53)

กิจกรรมที่สำคัญของการประเมินตามรูปแบบของ Stake มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การพรรณนา (Descriptive) เป็นการอธิบายลักษณะขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ต้องการประเมินซึ่งแยกเป็น 3 ด้านคือ สภาพหน้า (Antecedence) หรือสิ่งที่มีมาก่อนกระบวนการปฏิบัติ (Transactions) และผลผลิต (Outcomes) ซึ่งการบรรยายองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 การพรรณนาในสิ่งที่กำหนดหรือคาดหวังเอาไว้ว่า ควรจะเป็นเช่นไร

1.2 การพรรณนาในสิ่งที่สังเกตพบจากสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบ

2. การตัดสิน (Judgment) เป็นการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ที่ต้องการประเมินแล้ว ตัดสินคุณค่าขององค์ประกอบต่างๆ เหล่านั้นออกว่า ดีหรือไม่ดีอย่างไร ในการตัดสินนี้ ใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ หรือเปรียบเทียบกับข้อมูลของโครงการอื่นๆ โครงการของกระบวนการในการประเมินทางการศึกษาตามรูปแบบของ Stake สามารถแสดงให้เห็นเป็นแผนภาพได้ง่ายๆ ดังนี้ สร้าง Metrics ของข้อมูลเพื่อการอธิบายและการตัดสินใจ องค์ประกอบที่ควรนำมาประเมิน

การประเมินทางการศึกษาตามแนวคิดของ Stake พิจารณาในองค์ประกอบ 3 ด้านด้วยกัน คือ

1. สภาพหน้า (Antecedence) หรือ สิ่งที่มีมาก่อน หมายถึง สภาพใดๆก็ตามที่มีอยู่แล้ว ก่อนที่จะมีกระบวนการเรียนการสอนหรือการกระทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสภาพนั้นๆ อาจจะมีส่วนสัมพันธ์กับผลผลิตที่เกิดขึ้นก็ได้ โดยอาจจำแนกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ ดังนี้

1.1 สถานภาพของตัวนักเรียน ได้แก่ ความสนใจ ความถนัด ประสบการณ์และความรู้เดิม ความตั้งใจที่จะเรียนรู้ เป็นต้น

1.2 สถานภาพของตัวครู ได้แก่ บุคลิกภาพ คุณวุฒิ ประสบการณ์แรงจูงใจในการสอน เจตคติต่อการสอน สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ

1.3 เนื้อหาวิชา ได้แก่ เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ให้เป็นสื่อในการชักนำให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ซึ่งอาจพิจารณาในแง่ของความสอดคล้องกับท้องถิ่น ความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เป็นต้น

1.4 วัสดุ อุปกรณ์ ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีอยู่

1.5 สภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้แก่ ขนาด ที่ตั้ง บริเวณ สถานที่ ความสะอาด ความสวยงาม เป็นต้น

1.6 การบริหาร ได้แก่ กระบวนการในการดำเนินการ การจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารบุคลากร การวางแผน โครงการปฏิบัติงาน เป็นต้น

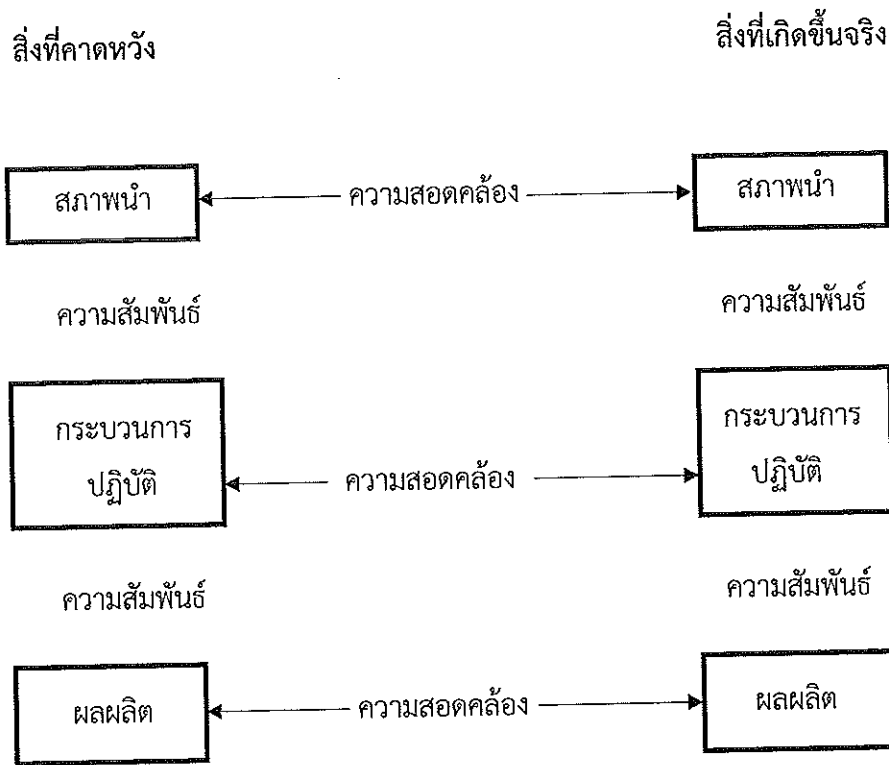
1.7 ความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การให้บริการและความร่วมมือแก่ชุมชน การได้รับความช่วยเหลือและร่วมมือจากชุมชน ความสัมพันธ์กับศิษย์เก่า ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เป็นต้น

2. กระบวนการปฏิบัติ (Transactions) หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมทุกชนิดที่จัดให้มีขึ้น เพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ซึ่งหมายความรวมถึงการปะทะสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับสื่อการเรียนการสอน ครูกับผู้ปกครอง บรรยากาศระยะเวลาที่ใช้ การเรียงลำดับกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมการเรียนการสอนทุกชนิดที่จัดขึ้น

3. ผลผลิต (Outcomes) ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติและทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนที่เกิดขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการมีประสบการณ์ทางการศึกษา นอกจากนั้นยังรวมความถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวครู โรงเรียนและชุมชนอีกด้วย

อธิบายข้อมูลโดยการหาความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพนำ กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิต

ในขั้นตอนนี้ เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม คือ สภาพนำ กระบวนการปฏิบัติและผลผลิต โดยพิจารณาทั้งที่เป็นสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง การพิจารณาหรือการประเมินในขั้นนี้ เป็นการบรรยายความสัมพันธ์ของข้อมูล ในองค์ประกอบทั้งสาม เช่น ในด้านสิ่งที่คาดหวัง ลักษณะของสภาพนำ และกระบวนการปฏิบัติที่คาดหวังไว้ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และผลผลิตที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นนั้น น่าจะเป็นผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการปฏิบัติที่คาดหวังไว้หรือไม่ และในด้านสิ่งที่เกิดขึ้นจริงก็พิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าวในลักษณะเดียวกัน

แผนภาพที่ 4 การหาความสอดคล้องและความสัมพันธ์ของรูปแบบการประเมินของ Stake
ที่มา : สมบูรณ์ ตันยะ (2545 : 82)

รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPP

CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam. 1973 ; อ้างอิงจาก จำเนียร สุขหลาย. 2540 : 207-210) เป็นการประเมินผลโครงการซึ่งใช้หลักของเหตุผลทั่วไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจแบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ แบบจำลองซิปที่จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Product Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ

วัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ที่ประชุม และสถานการณ์

วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1.1 วิธีสภาวะที่ไม่แน่นอน (Contingency mode) เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม
เพื่อหาโอกาสและ แรงผลักดัน จากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้
ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างขวาง เช่น การสำรวจงานวิจัยและ
วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมชุมชน ข้อเสนอแนะต่างๆ แนวโน้มของการ
พัฒนา เศรษฐกิจสถิติ ประชากรและอื่นๆการสำรวจปัญหาเหล่านี้ สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับ
อนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป

1.2 วิธีสภาวะที่เหมาะสมหรือสอดคล้อง (Congruence mode) วิธีสภาวะที่ไม่แน่นอน
เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอก (Opportunities
and pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา
ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ เช่น การ
สำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่างๆ
แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจสถิติประชากร ฯลฯ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้คาดการณ์
เกี่ยวกับอนาคตซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมินสภาวะ
แวดล้อมแบบวิธีสภาวะที่ไม่แน่นอน คือ คำถามประเภท “ถ้า...แล้ว” วิธีสภาวะที่เหมาะสมหรือ
สอดคล้องเป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติ (Actual result) กับ
วัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุ
เป้าหมายได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การประเมินสภาพแวดล้อม จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับ
ระบบเพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหารในทางปฏิบัติสถาบันการศึกษาควรจะได้มีการประเมินสภาวะ
แวดล้อม เพื่อที่จะให้ได้มาทั้งข้อมูลที่เป็นวิธีสภาวะที่ไม่แน่นอนและวิธีสภาวะที่เหมาะสมหรือ
สอดคล้อง การกำหนดเป้าหมายและคุณค่าระบบ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อดูว่าบรรลุ
เป้าหมายหรือไม่ ต้องใช้วิธีแบบวิธีสภาวะที่เหมาะสมหรือสอดคล้อง แต่ในสภาพของสังคมที่มีการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความต้องการของบุคคลและสถานที่จะเป็นตัวหลักของการเปลี่ยนแปลง
ดังนั้นจึงควรใช้วิธีประเมินแบบวิธีสภาวะที่ไม่แน่นอนโดยใช้คำถามแบบ “ถ้า...แล้ว” เพื่อตัดสินใจว่า
เป้าหมายและนโยบายเดิมนี้นี้ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ดังนั้น ในการประเมินสภาวะ
แวดล้อมโดยทั่วไป ควรจะใช้การประเมินทั้ง 2 แบบ เพราะวิธีสภาวะที่เหมาะสมหรือสอดคล้องจะ
เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ ในขณะที่วิธีสภาวะที่ไม่แน่นอนเป็นไปเพื่อการ
ปรับปรุงในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนด

ทิศทางของหน่วยที่ประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารของระบบ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินกับผู้บริหาร นักประเมินจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูลเกี่ยวข้องกับโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่างๆ คือ

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น

หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์มือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยนำเข้า คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไรที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ แต่ถ้าเป็นการประเมินด้านการศึกษา ผลกำไรอาจจะอยู่ในรูปตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยนำเข้านี้ จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการทำเฉพาะกรณีๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

รูปแบบของคำถามที่ใช้ถามมีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร ฯลฯ คำถามต่างๆ เหล่านี้แสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า เพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยคำถามที่จะใช้มีตั้งแต่ระดับกว้างๆ และคำถามเฉพาะ

3. การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติ และลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลที่ได้จากโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์

หรือไม่ คำนวณเพียงใด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดไว้ มุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาตัดสินใจ ยุติ ปรับขยาย หรือทำงานเป็นประจำ การประเมินผลผลิตจะทำการประเมิน 2 ขั้นตอน คือ ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการเรียกว่าการประเมินผลลัพธ์ และการประเมินผลกระทบบของโครงการทั้งบวกและลบ

สรุป ผู้วิจัยได้ศึกษาการประเมินโครงการในรูปแบบของการประเมินโครงการในแบบต่างๆ แล้ว ของนักวิชาการหลายท่าน รูปแบบชิปปี้เป็นรูปแบบแรกๆที่ประเมินองค์ประกอบทุกๆ ด้านทั้งระบบ หรือในลักษณะขององค์รวม ตั้งแต่ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้การประเมินแบบชิปปี้ (CIPP MODEL) มาใช้กับโครงการรกรการอ่านของโรงเรียนชัยนาทวิทยาลัยสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรธานี ซึ่งมีความเหมาะสมกว่ารูปแบบการประเมินโครงการแบบอื่นๆและมีความสอดคล้องกับโครงการรกรการอ่านนี้ ทำให้เห็นผลการประเมินได้ทุกด้านสามารถนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารโครงการว่าจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในด้านใดบ้าง เพื่อการดำเนินการโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

การอ่าน เป็นพฤติกรรมการรับสารที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อการเรียนรู้และศึกษา จากนี้ยังได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นและได้มีการกล่าวถึงความหมายของการอ่านในลักษณะต่างๆ ดังนี้ ดังต่อไปนี้

บุญศิริ ภิญาธินันท์ (2547 : 1) ได้กล่าวว่า การอ่าน คือ การรับรู้ความหมายของสารจากลายลักษณ์อักษร การอ่านเริ่มจากการมองดูตัวหนังสือแล้วสามารถแปลตัวหนังสือออกมาเป็นเสียงและความหมายได้ เป้าหมายของการอ่านอยู่ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจและรับรู้ ความหมายของเรื่องราวที่อ่านได้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 1) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นความสามารถของมนุษย์ ที่เข้าใจการสื่อความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ เข้าใจเนื้อเรื่อง และแนวคิดจากสิ่งที่อ่านไม่ว่าจะเป็นจดหมายหนังสือ บทความต่างๆ หรือจากภาพยนตร์โทรทัศน์ วีดิทัศน์ สิ่งที่ปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ สัญลักษณ์ การบอกธงของทหารนักเดินเรือเครื่องหมายจราจรที่ปรากฏบนท้องถนน รูปภาพ โฆษณาต่างๆ ภาพวาด ภาพเขียน แผนที่แผนภูมิ และการทำท่าต่างๆ เป็นต้น

ชูลี อินันท์ (2533 : 4) ได้กล่าวว่าการอ่าน คือ การหัดอ่านอักษร เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของภาษา การอ่านเป็นทักษะที่ต้องสร้าง และพัฒนาด้วยการอ่านให้มาก ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการอ่านออก และพัฒนาต่อไปให้อ่านได้แตกฉาน และอ่านเป็น

สนิท สัตโยภาส (2545 : 92) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึงการมองดูตัวอักษรแล้ว ถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด จากนั้นจึงนำความรู้ ความคิดหรือสิ่งที่ได้รับ จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เมื่อถึงเวลา

สรรรีชต์ ห่อไพศาล (2547 : 17) ได้กล่าวว่า การอ่านคือ การรับรู้ความหมายจากถ้อยคำ ที่ตีพิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์หรือในหนังสือ เป็นการรับรู้ที่ผู้เขียนคิดอะไรและพูดอะไรโดยเริ่มต้นทำ ความเข้าใจถ้อยคำแต่ละคำเข้าใจวลี เข้าใจประโยค ซึ่งรวมอยู่ในย่อหน้า เข้าใจแต่ละย่อหน้า ซึ่ง รวมเป็นเรื่องราวเดียวกัน การอ่านเป็นการบริโภคคำที่ถูกเขียนออกมาเป็นตัวหนังสือหรือ สัญลักษณ์ การอ่านโดยหลักวิทยาศาสตร์ เริ่มจากการที่ แสงตกกระทบที่สื่อ และสะท้อนจาก ตัวหนังสือผ่านทางเลนส์นัยน์ตา และประสาทตาเข้าสู่เซลล์สมอง ไปเป็นความคิด (Idea) ความรับรู้ (Perception) และก่อให้เกิดความจำ (Memory) ทั้ง ความจำระยะสั้น และความจำ ระยะยาว กระบวนการอ่าน มี 4 ขั้น ตอนนับตั้ง แต่ขั้นแรก การอ่านออก อ่านได้ หรืออ่านออกเสียงได้ ถูกต้อง ขั้นที่สองการอ่านแล้วเข้าใจ ความหมายของคำวลี ประโยค สรุปความได้ ขั้นที่สามการอ่าน แล้วรู้จักใช้ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และออกความเห็นในทางที่ ชัดแย้งหรือเห็นด้วยกับผู้เขียน อย่างมีเหตุผล และขั้นสุดท้ายคือการอ่านเพื่อนำไปใช้ประยุกต์ใช้ในเชิงสร้างสรรค์

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2536 : 54) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน โดยเริ่ม จากการที่ตาเห็นภาพหรืออักษร รับภาพ จำได้ เข้าใจความหมาย เลือกความหมายที่ดีที่สุดแล้ว นำมาประมวลเปรียบเทียบและสรุปอย่างมีเหตุผลทำให้เข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่าน

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 121) ได้ให้ความหมายของอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการ ทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือ สัญลักษณ์โดยแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความหมาย ที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่าง ผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านสามารถนำความหมายนั้นๆไปใช้ประโยชน์ได้

แฮริสและสมิท (Harris and Smith, 1976 : 14 ; อ้างอิงจาก นิลุบล ชุมแวงวาปี, 2551 :

8) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการสื่อความหมาย เป็นการ แลกเปลี่ยนความคิด ข่าวสารและความรู้ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านในลักษณะของการสื่อความซึ่ง กันและกัน โดยที่ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนด้วยภาษาตามลักษณะการเขียนของแต่ละ บุคคล ส่วนผู้อ่านจะพยายามหาความหมายของสิ่งที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ความสามารถที่จะทำนาย หรือถอดความจากข้อความที่อ่านขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน ได้แก่ความคุ้นเคยในหัวข้อ เรื่องที่อ่าน ความคิดเห็นที่สำคัญของเรื่องตลอดจนความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้อ่านเอง

จากความหมายของการอ่านข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการสื่อความหมาย โดยใช้สายตาในการมองและรับสาร ทำให้เกิดการรับรู้สาระระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน

โดยการอ่านนั้นจะต้องอาศัยภูมิความรู้และประสบการณ์ของผู้รับสารในการตีความด้วย จึงจะทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน มีการให้ความหมายของนักวิชาการในหลายแง่หลายมุม ดังต่อไปนี้

เลวี (Levi.1990 : 135 ; อ้างอิงจาก สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2537 : 3) ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อตีความสัญลักษณ์ให้เป็นความหมายที่ถูกต้อง
2. อ่านเพื่อเรียงลำดับเหตุการณ์และสรุปแนวคิดของเรื่อง
3. อ่านเพื่อตอบคำถามได้ถูกต้อง

สุขุม เฉลยทรัพย์(2531 : 19 - 20) แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ 5 ประการ

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น
3. อ่านเพื่อต้องการทราบข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง
4. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า
5. อ่านเพื่อให้ก้าวหน้าในอาชีพ

สมพร มั่นตะสูตร (2534 : 9) แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ
2. เพื่อศึกษาหาความรู้โดยละเอียดและโดยย่อ
3. เพื่อรับรู้ข่าวสาร ข้อเท็จจริง
4. เพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเพื่อ

เขียนตำราวิชาการ

ลีดี (Leedy. 1956 : 161-162 ; อ้างอิงจาก ระพีวรรณ ประสงค์สิน. 2545 : 13) สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการรู้ในสิ่งที่ปัญหาไม่เข้าใจ ต้องการเข้าใจผู้อื่นและตนเอง ต้องการความก้าวหน้า ท้นความเปลี่ยนแปลงของโลก และต้องการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา
2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด เป็นการอ่านเรื่องราวที่ผู้เขียนแสดงแนวความคิดเห็นหรือผลการวิจัยไว้ให้ผู้อ่านได้รู้จักพิจารณาหาเหตุผลในเรื่องต่าง ๆ
3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อความบันเทิง

4. อ่านเพื่อความจรรโลง บางครั้งชีวิตของคนเราพบกับปัญหาและความไม่สมหวัง การอ่านทำให้ค้นพบความเป็นจริงเกี่ยวกับชีวิต สร้างความหวังใหม่ มองโลกในแง่ดีมีความหวังในชีวิตขึ้นมีกำลังใจดีขึ้น

กรมวิชาการ (2546ก : 90-92) ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของการอ่าน ไว้ดังนี้คือ

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเองออกเอยขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่าง ๆ การอ่านจึงเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแขนงต่างๆ เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อรู้ความเป็นไปในโลก สถานที่ห่างไกล คนที่แปลกเผ่าแปลกพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ต่างออกไป เพื่อเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตน และเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทความ บทวิจารณ์ วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับชั้นแนวความคิดของผู้เขียน พิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ เป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

3. อ่านเพื่อความบันเทิง สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่เนื้อหาสาระไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดีบางอย่าง หัสนคดี และแม่สารคดีบางชนิด จะช่วยให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับความรู้ ความคิด ได้มีความสุขกับความไพเราะของภาษา ได้หัวเราะได้สนุก เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียด นับได้ว่าการอ่านเพื่อความบันเทิงเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อฝูง การมีหน้ามีตาได้รับความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะสมปรารถนาไม่ทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ได้ การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์นี้ เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชย วิธีอื่น ผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตน เพื่อสร้างบุคลิกภาพ ขยายขอบเขตของความสนใจสิ่งใหม่ หางานอดิเรกใหม่ ๆ เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือข้อเสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล ที่มีน้ำหนัก เพื่อแสดงความคิดเห็น คัดค้านเพื่อสนองอารมณ์บางอย่างในขณะนั้น หรือสร้างสภาพอารมณ์ที่ต้องการ เช่น ขณะเกิดความกังวลเหนื่อยอ่อน เกียจคร้าน กลุ่มใจ ผู้อ่านมักไปหาเรื่องเบา ๆ เรื่องที่เคยรู้จักหรือเคยอ่านสนุกมานานมาแล้วมาอ่าน

เป็นการอ่านตามสบาย ไม่ต้องคิดมาก บางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่ แนวทางใหม่ เพื่อเข้าใจตัวเอง และปรับตัวให้เข้ากับวิธีการดำรงชีวิต

จากความหมายของการอ่านข้างต้นสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการอ่าน คือการตั้งเป้าหมายในการอ่าน เพราะจะทำให้อ่านได้เร็วและตรงตามความต้องการ ซึ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นการอ่านเพื่อให้ได้ความรู้แต่เพียงอย่างเดียว อาจหมายถึงการอ่านเพื่อความบันเทิงอีกด้วย

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่าน มีความสำคัญตามความคิดเห็นของนักวิชาการในหลายแห่งหลายมุม ดังต่อไปนี้ สุพรรณิ วราทร (2545 : 4-5) ให้ความสำคัญของการอ่านว่า โลกมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านวิทยาการ ความคิด สังคม และสภาพแวดล้อม มนุษย์จึงมีความจำเป็นต้องหาความรู้และติดตามข่าวสารต่างๆ เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่าการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และจนกระทั่งถึงวัยชราปัจจุบันการอ่านเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ การอ่านถือว่าเป็นปัจจัยที่ 5 นอกจากปัจจัยที่ 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และรักษาโรค โลกทุกวันนี้เป็นโลกาภิวัตน์ คือ เป็นโลกที่มีการสื่อสารติดต่อกันได้ทั่วโลก เป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร มนุษย์ที่อาศัยอยู่กันคนละประเทศอยู่ห่างไกลกันคนละซีกโลก ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันทั้งภาษา และเชื้อชาติ แต่ข้อมูลและการสื่อสารจะสามารถส่งถึงการได้อย่างรวดเร็ว โดยผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ หนังสือพิมพ์วารสาร และโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆเหล่านี้มีประโยชน์ต่อผู้อ่านในการนำไปใช้ เพื่อเป็นคติเตือนใจ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองทั้งด้านการศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพ ครอบครัวย การดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมอันจะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 121) ให้ความสำคัญของการอ่านดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่าน ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ เพื่อให้ตนได้รับความรู้ และประสบการณ์ตามที่ต้องการ
2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไปคนเราต้องอาศัยการติดต่อสื่อสาร เพื่อทำความสะดวก เข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมทักษะการฟัง พูด และการเขียน ทั้งในด้านภารกิจส่วนตัว และการประกอบอาชีพการงานต่างๆ ในสังคม
3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์ จากสิ่งที่ได้อ่านไปปรับปรุง

และพัฒนาอาชีพ หรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ

4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้มีมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้เป็นที่ยอมรับ

5. การอ่านทั้งหลายจะช่วยเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่ม ขึ้นอย่าง ลึกซึ้งกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรือการอภิปราย ปัญหาต่างๆ นับว่าเป็นการเพิ่มพูนบุคลิกภาพ และความน่าเชื่อถือ

6. การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิดนับว่าเป็นกิจกรรมที่นันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่นการอ่านหนังสือพิมพ์

7. การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เช่น ศิลปจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ ฯลฯ จะ ทำให้อนุชนรุ่นหลังรู้จักมรดกทางวัฒนธรรมคนไทย และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

ฉวีวรรณ คูหาภินนธ์ (2542 : 11) การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือพัฒนา การศึกษาพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ และความอยากรู้ อยากรูเห็น นอกจากนั้นการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ จะต้องอาศัยประชาชนที่มี ความรู้ ความสามารถซึ่งความรู้ต่างๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง

กรมวิชาการ (2542 : 7) การอ่านนั้นมีความจำเป็นและมีประโยชน์มากทั้งทางตรง และกั ทางอ้อม ทางตรงคือ ทำให้ได้รับความรู้และความคิด ตลอดจนแนวทางในการดำเนินชีวิตทุกแง่ ทุกมุม ทางอ้อม คือ ทำให้เขียนหนังสือไม่ผิด ช่วยให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วและมีนิสัยรักการ อ่าน

ถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล (2542 : 13) ให้ความสำคัญของการอ่านดังนี้

1. การอ่านช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาบางอย่างได้
2. การอ่านและพัฒนาจิตใจให้งดงาม
3. การอ่านช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
4. การอ่านช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิต
5. การอ่านช่วยพัฒนาอาชีพ

ประทีน มหาพันธ์ (2530 : 161) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า

1. การอ่านช่วยให้ได้รับความรู้หรือสนองในสิ่งที่อยากรู้ ทำให้ได้รับความรู้ ข้อมูลแจ่มแจ้งชัดเจนกว่าการฟัง
2. การอ่านช่วยในการพัฒนาตนเองทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และ สังคมโดยนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาปรับปรุงพัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น
3. การอ่านช่วยในการปรับปรุงสถานภาพให้ดีขึ้น สามารถพัฒนาอาชีพของตน ให้เจริญก้าวหน้าได้

4. การอ่านช่วยให้เกิดความเพลินเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์
5. การอ่านช่วยให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและพัฒนาประเทศให้

เจริญก้าวหน้า

จากหมายของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านคือการแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ความคิด และเกิดความเข้าใจ ช่วยในการรับรู้ข้อความ เข้าใจเรื่องราว หรือได้รับรสความบันเทิงตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ความคิด หรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ระดับของการอ่าน

มีการแบ่งระดับของการอ่าน ตามความคิดเห็นของนักวิชาการในหลายแห่งหลายมุมดังต่อไปนี้ .

รัตเดล (Ruddell : 1995 ; อ้างถึงใน กล้า พิมพ์พงษ์. 2543 : 10) ได้นำเสนอ ระดับความคิดในการอ่าน ไว้ดังนี้

1. ระดับข้อเท็จจริง (The factual level) คือ ความจำและการระลึกถึงข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่านได้อย่างตรงไปตรงมา ความคิดระดับนี้สัมพันธ์กับ ทักษะความเข้าใจในการอ่านระดับบรรยายละเอียด
2. ระดับตีความ (The interpretive level) คือ การหาข้อมูลที่ต้องการแต่ข้อมูลนั้นไม่ปรากฏออกมาโดยตรง ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดประมวลข้อมูลจากบริบทโดยรอบเข้ามาช่วยในการตีความ ความคิดในระดับนี้สัมพันธ์กับทักษะความเข้าใจในการอ่านระดับหาเหตุและผล
3. ระดับวิเคราะห์ (The applicative level) คือ ความคิดที่ต้องใช้ข้อมูลจากประสบการณ์เดิมของผู้อ่านประยุกต์เข้ากับข้อมูลที่ได้จากการอ่าน ทำให้ได้ข้อมูลใหม่ขึ้นมา ความคิดระดับนี้สัมพันธ์กับทักษะความเข้าใจในการอ่านระดับคาดเดาเนื้อหาส่วนหน้า
4. ระดับแสดงความรู้สึก (The transactive level) คือ ความคิดที่ต้องใช้ข้อมูลจากเนื้อหา ประสบการณ์ของผู้อ่านแล้วประมวลออกมาเป็นความรู้สึก ความคิดระดับนี้สัมพันธ์กับทักษะความเข้าใจในการอ่านระดับประเมินคุณค่าระดับของทักษะความเข้าใจในการอ่าน

แนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner. 1960 : 34 ; อ้างอิงจาก บุขนิย์ สมญาประเสริฐ. 2551 : 13) เป็นบุคคลสำคัญเกี่ยวกับการสอนชนิด “Discovery Approach” โดยมีความคิดเกี่ยวกับการสอนว่าในการสอนเรามุ่งหวังที่จะสอนให้คนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้เราสอนเนื้อหา แต่ไม่ใช่เพียงการท่องจำแต่สอนเพื่อจะช่วยให้ได้ผลผลิตแนวความคิดเกี่ยวกับการอ่านตามทฤษฎีของบรูเนอร์นั้น จะเป็นการผสมผสานกระบวนการต่างๆ 3 กระบวนการต่อไปนี้เข้าด้วยกัน ซึ่ง ทั้ง 3 กระบวนการนั้นอาจเกิดขึ้นโดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. ขั้นค้นหาความรู้ (Acquisition) ขั้นค้นหาความรู้จากการอ่านใหม่ ๆ เข้าแทนที่ความรู้เก่าเป็นการจัดระเบียบโครงสร้างของความรู้จากการอ่านความรู้ใหม่ ๆ เข้าไปแทนที่ความรู้เก่าหรือเป็นการจัดระเบียบความรู้ที่ได้รับมาให้เป็นระเบียบมากขึ้น

2. ขั้นดัดแปลงความรู้ (Transformation) ขั้นดัดแปลงความรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงข่าวสารความรู้ที่ได้รับมาจากการอ่านนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อประสบการณ์หรือสถานการณ์ใหม่ๆ หรือเกิดความคิดใหม่ๆ หรือ เกิดแนวความคิดใหม่ๆ ที่จะจัดโครงสร้างของระเบียบข่าวสารความรู้เดิมขึ้นเพื่อให้สัมพันธ์ และต่อเนื่องกับความรู้สถานการณ์ความรู้ใหม่

3. ขั้นประเมินผลความรู้ (Evaluation) ขั้นประเมินผลความรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกับข้อ 2 โดยผู้เรียนหรือผู้อ่านจะประเมินว่า สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีหรือทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวหน้ามากขึ้น หรือไม่เพียงใดจากแนวคิดของบรูเนอร์ จะสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้ คือ ผู้อ่านเมื่ออ่านไปแล้วได้ความรู้ใหม่ว่าการทำขนมไม่ให้บูดงายนั้นทำได้อย่างไร เมื่อทราบแล้วก็นำมาดัดแปลงกับความรู้เก่าที่ผู้อ่านรู้เพียงว่าการทำขนมนั้นทำได้อย่างไรและเมื่อมาถึงขั้นประเมินผลก็พอสรุปได้ว่าควรจะลดส่วนผสมอะไร และเพิ่มส่วนผสมอะไร จากความรู้เก่าและความรู้ใหม่ที่ได้นำทั้งสองอย่างนั้นมาประเมินผลลัพธ์ครั้งสุดท้ายอีกครั้งเพื่อไม่ให้ขนมบูด เป็นต้น

เบอร์มิสเตอร์ (Burmeister. 1974 133-145 ; อ้างอิงจาก กัณนิกา ฝิวอนดี. 2548 : 74) ได้แบ่งความเข้าใจในการอ่าน ออกเป็น 7 ระดับดังนี้

1. ทักษะความเข้าใจระดับระบุรายละเอียด (Identifying details) คือทักษะการอ่านเพื่อหาข้อมูลที่ต้องการ ซึ่งปรากฏอยู่ตามรายละเอียดที่ระบุถึงเท่านั้น การอ่านระดับนี้สัมพันธ์กับการใช้ความคิดระดับข้อเท็จจริง

2. ทักษะความเข้าใจระดับลำดับความ (Establishing sequence of events) คือทักษะการอ่านเพื่อลำดับแนวความคิด การกระทำ การเกิดเหตุการณ์ตามเนื้อหา การอ่านระดับนี้สัมพันธ์กับการใช้ความคิดระดับตีความ

3. ทักษะความเข้าใจระดับหาเหตุและผล (Associating cause and effect) คือทักษะการอ่านเพื่ออธิบายสาเหตุของการกระทำ หรือ เหตุการณ์ที่ปรากฏในเนื้อหา การอ่านระดับนี้สัมพันธ์กับการใช้ความคิดระดับข้อเท็จจริง และระดับตีความ

4. ทักษะความเข้าใจระดับใจความหลัก (Determining the main idea) คือทักษะการอ่านเพื่อหาใจความสำคัญของเนื้อหา เป็นการวิเคราะห์และตีความข้อมูลทั้งหมด การอ่านระดับนี้สัมพันธ์กับการใช้ความคิด ระดับข้อเท็จจริง ระดับตีความ ระดับวิเคราะห์ และระดับแสดงความรู้สึ

5. ทักษะความเข้าใจระดับคาดเดาเนื้อหาล่วงหน้า (Predicting outcomes) คือทักษะ

การอ่าน ที่ใช้ประสบการณ์ของตนเชื่อมโยงเข้ากับข้อมูลที่ได้จากเนื้อหา แล้วคาดเดาว่าเหตุการณ์ หรือ เรื่องราวต่อไปจะเป็นอย่างไร การอ่านระดับนี้สัมพันธ์กับการใช้ความคิดระดับตีความระดับ วิเคราะห์ และระดับแสดงความรู้สึก

6. ทักษะความเข้าใจระดับประเมินคุณค่า (Valuing) คือ ทักษะการอ่านที่ใช้ทัศนคติและ วิจารณ์ญาณของผู้อ่านเข้ามาช่วยในการตีความข้อมูล การอ่านระดับนี้สัมพันธ์กับการใช้ความคิด ระดับตีความ ระดับวิเคราะห์ และระดับแสดงความรู้สึก

7. ทักษะความเข้าใจระดับการแก้ปัญหา (Problem solving) คือ ทักษะการอ่านที่ สามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในเนื้อหา แล้วใช้ประสบการณ์ และข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการ อ่านมาตั้งสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐานหาข้อมูลสำหรับแก้ไขปัญหารวมทั้งสรุปความ การอ่าน ระดับนี้สัมพันธ์กับการใช้ความคิดระดับตีความ ระดับวิเคราะห์ และระดับแสดงความรู้สึก

รูบิน (Rubin. 1993 : 206 ; อ้างอิงจาก พลรบ พรयरรักษา. 2552 : 22) ได้เสนอหลักการ สอนอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

1. ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระโดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ
2. ให้มีการฝึกฝนอย่างเพียงพอและเป็นระบบ
3. มีการทบทวนอยู่เสมอ
4. บทอ่านควรมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับภูมิหลังของนักเรียน
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำนายเรื่องก่อนอ่านจริง
6. ถามคำถามก่อนการอ่าน
7. ถามคำถามในขณะอ่าน
8. ถามคำถามเมื่ออ่านจบ
9. กระตุ้นให้นักเรียนได้ถามคำถามจากเรื่องที่อ่าน
10. ถามคำถามที่ต้องใช้การตีความ
11. ถามคำถามที่ต้องใช้ความคิดในการวิเคราะห์
12. ถามคำถามที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์
13. ให้นักเรียนได้ตรวจสอบผลของการคาดเดาหรือผลของการทำนาย
14. ให้นักเรียนหาข้อมูลจากเรื่องที่อ่านเพื่ออ้างอิงคำตอบ
15. ใช้สื่อที่เป็นทัศนวัสดุหรือสื่อที่สามารถมองเห็นได้
16. ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่อ่าน

จากหมายของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ระดับของการอ่านคือการที่ผู้อ่านจะ เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์เดิมและความรู้ เกี่ยวกับคำศัพท์ที่สะสมไว้ เมื่ออ่านเรื่องใหม่จึงสามารถนำเอาความรู้เดิมมาถ้อยโยงสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ เพื่อเพิ่มความ

เข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น การสะสมประสบการณ์ความรู้และคำศัพท์นั้นสามารถทำได้โดยการอ่าน ปทานุกรม พจนานุกรม เพื่อรู้ศัพท์ต่าง ๆ และอ่านให้มาก ๆ เพื่อสะสมประสบการณ์และทำให้สามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะแนวคิดและปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านของนักเรียนไทยไว้ดังนี้

สาเหตุที่คนไทยไม่รักการอ่าน (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. 2547 : 83-84)

1. เพราะ เด็กถูกบังคับให้อ่านหนังสือเพียงเล่มเดียว เด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะมีหนังสืออยู่เล่มเดียว เช่น สมัยก่อนใช้หนังสือนิทานอีสป ซึ่งเป็นเรื่องสนุก นักเรียนและเด็กๆ ก็อ่านซ้ำแล้วซ้ำอีกทั้งโรงเรียนและที่บ้าน จนเมื่ออยากอ่านหนังสือ อื่นก็ไม่ได้

2. ผู้ปกครอง ครู บรรณารักษ์ ผู้ใกล้ชิดมักจะมีบังคับให้เด็กอ่านแต่หนังสือเรียน ห้ามอ่านหนังสืออื่น เมื่อเห็นอ่านหนังสืออื่นแล้วมักจะถูกทำโทษ ทำให้เด็กไม่ได้อ่าน เมื่อนิสัยในการอ่านแต่เด็กไม่มีโตขึ้นนิสัยรักการอ่านก็ไม่มีด้วยอย่างไม่ต้องสงสัย

3. หนังสือเรียน ไม่ได้เอาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยชีวิตประจำวันของคนชนบทที่ห่างไกลตัวเมือง วันๆ ไม่ได้ใช้หนังสือเลยไม่ว่าจะเป็นการเล่น หรือการเขียนเด็กอยู่บ้านก็ไม่เห็นใครอ่านหนังสือ ไม่มีหนังสือ ไม่มีใครอ่านหนังสือ จึงไม่นึกว่าหนังสือมีอะไรสำคัญหนักหนากับการดำรงชีวิตที่ไปโรงเรียนก็เพราะ ถูกกฎหมายบังคับให้ไปโรงเรียน พอเรียนจบก็แค่นั้น

4. กิจกรรมในโรงเรียน เช่น การเรียนการสอนของครูไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการฝึกนิสัยรักการอ่าน ครูไม่ได้ฝึกให้เขาเข้าห้องสมุดนั่นคือ ฝึกการเรียนจากการค้นคว้ารายงาน ครูก็มีหนังสือคู่มือ เด็กก็มีหนังสือเรียนบังคับใช้ทุกคน ฉะนั้นความจำเป็นจากการใช้ห้องสมุดจึงน้อยลงทั้งๆ ที่ครูก็อยากสอนให้เด็กค้นคว้า

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542 : 38-41) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้คนไทยขาดนิสัยรักการอ่านไว้ 3 ประการ คือ

1. คนไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน การที่คนไม่เห็นความสำคัญของการอ่านนั้น มิใช่คนไทยไม่รู้ถึงความสำคัญของการอ่าน แต่ความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของคนไทยส่วนใหญ่ ไม่จำเป็นต้องใช้การอ่านไม่เพียงพอกับการอ่านการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามประสบการณ์ที่ได้สืบทอดต่อกันมา เมื่อมีปัญหาหันไปพึ่งพาพระสงฆ์ที่ไม่ใช่พุทธสาวกที่แท้จริง พ่อมด หมอผี ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่อาจลบเลือนได้

2. ปัญหาการอ่าน ที่มีผลต่อนิสัยรักการอ่านของคนไทย คนไทยส่วนหนึ่งยังอ่านหนังสือไม่ออก ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้ทำโครงการรณรงค์การรู้หนังสืออย่างจริงจังแต่หลังจากพ้นโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือผ่านไปแล้วไม่นานประชาชนก็กลับลืมหนังสือ

3. วัสดุสำหรับอ่าน ในเรื่องของวัสดุสำหรับอ่านในที่นี้หมายถึงเฉพาะหนังสือเอกสารที่มีการจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่ม แนวคิดและกลวิธีการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ

จากความคิดเห็นของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เหตุที่คนไทยอ่านหนังสือน้อยเนื่องมาจากหลายปัจจัย ขาดการสนับสนุนให้ให้อ่านจากครอบครัว โรงเรียน รัฐบาลขาดการรณรงค์และส่งเสริมให้เยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน และทรัพยากรสารสนเทศมีไม่เพียงพอต่อนักเรียนในชนบท เป็นต้น

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เห็นความสำคัญของการอ่าน และรู้จักแสวงหาความรู้จากการอ่านด้วยตนเอง มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531 : 258) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ สภาพการเรียนรู้ที่เด็กได้ใช้ทั้งร่างกายและสมองในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การเล่านิทาน การอ่านนิทาน การแสดงละคร เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในการอ่านทั้งทางด้านความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 93) กล่าวว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การกระตุ้นด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านสนใจการอ่าน จนกระทั่งมีนิสัยรักการอ่าน และได้พัฒนาการอ่าน จนกระทั่งมีความสามารถในการอ่าน นำประโยชน์จากการอ่านไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอ่านทุกประเภท แม้นมาส ขวลิขิต (2546 : 72) กล่าวถึงกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ว่า หมายถึงการกระทำต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านและอ่านจนเป็นนิสัย

นอกจากนี้แม้นมาส ขวลิขิต (2546 : 78) ได้กล่าวถึง ความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การอ่านมิใช่ทักษะที่เกิดเองตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้สามารถเรียนรู้เรื่องต่างๆ ที่มีการบันทึกด้วยตัวหนังสือในภาษาแต่ละภาษา ต้องเรียนจึงจะรู้ตัวอักษร และต้องอ่านคำเขียนหรือคำที่ตีพิมพ์ การเรียนอ่านสำหรับบางคนเป็นการยาก ต้องอาศัยการแนะนำสั่งสอน ฝึกฝนด้วยตนเองและมีโอกาสได้อ่าน การที่จะรู้ว่าหนังสือให้ความรู้และความ

เพลิดเพลินอย่างไร ก็ต้องหัดอ่านให้แตกฉาน ในระยะที่แรกเริ่มการเรียนรู้ หรือแม้ก่อนหน้าการเรียนอ่าน จะต้องมีการแนะนำให้รู้จักหนังสือ เข้าใจเกิดความอยากอ่าน

2. การอ่านเป็นพฤติกรรมการสื่อสารและรับสารอย่างหนึ่ง พฤติกรรมเช่นนี้จะเจริญงอกงามเมื่อมีผู้กระทำมากกว่าหนึ่งคน เพื่อส่งสาร รับสาร ย่อยสาร สนองตอบสาร และกระจายหรือส่งสารต่อไป กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นการกระทำที่มีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคน คือ ผู้จัดกิจกรรมหนึ่งคน และเป้าหมายหนึ่งคน หนึ่งคนที่เป็นเป้าหมาย อาจมีการรับสาร พัฒนาสาร และกระจายไปสู่กลุ่มคนก็ได้

3. ผู้ที่อ่านหนังสือแตกฉานแล้ว หากไม่มีการกระตุ้นหรือแนะนำให้ทราบถึงแหล่งวัสดุการอ่านที่มีหนังสือมากมาย อยากู้อว่ามีหนังสือใหม่ๆ ในเรื่องนั้นอีกหรือไม่ บางครั้งเราเกิดความพอใจว่า ได้อ่านมากแล้ว ู้อมากแล้ว ความพอใจเช่นนี้เป็นอันตราย เพราะจะปิดกั้นความเจริญทางสติปัญญา ความรู้ของตนเอง ปิดตนเองให้อยู่แต่ในสมอองของตนเองเท่านั้น จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อรักษาความสนใจในการอ่านให้ต่อเนื่อง เป็นการเปิดทางเพื่อพัฒนาตนเองจนตลอดชีวิต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่าน และอ่านจนเป็นนิสัยการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่าน และอ่านจนเป็นนิสัย

นิสัยรักการอ่าน

นิสัยรักการอ่าน มีการให้ความหมายความคิดเห็นของนักวิชาการในหลายแง่หลายมุม ดังต่อไปนี้

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542 : 34) อธิบายว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การใฝ่มุ่งมั่นในการอ่านและอ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย แม้บางครั้งจะมีปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ คนที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมอ่านวัสดุบันทึกความรู้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่กระดาษห่อของ สามารถอ่านได้ ทุกสถานที่ ทุกโอกาส

สกุณี เกรียงชัยพร (2548 : 9) ให้ความหมายของนิสัยรักการอ่านไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความชอบอ่านหนังสือ ความตั้งใจและต้องการที่จะอ่านเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานจนกลายเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจ หรือชอบที่จะอ่าน ได้แก่ การอ่านหนังสือทุกที่เมื่อมีเวลาและโอกาส มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่มี ความจำเป็นมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 55) นิยาม นิสัยรักการอ่าน ไว้ดังนี้ การชอบอ่านจนเป็นนิสัย เมื่อมีเวลาว่างจะชอบอ่านมากกว่าทำอย่างอื่น และชอบอ่านหนังสือหรือวัสดุการอ่าน ทุกชนิดทุกประเภท ทั้งหนังสือที่ให้ความบันเทิงและสารคดี

กิจกรรมพัฒนานิสัยรักการอ่าน ควรมีลักษณะ (กรมวิชาการ. 2544 : 20 – 21) ดังนี้

1. การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การอ่านหนังสือให้เด็กฟังควรจะอ่านให้ฟังทุกวัน แล้วเพิ่มเวลาอ่านไปเรื่อยๆ จนถึง 15 นาทีต่อวัน เวลาที่ควรอ่านเช่น เวลานอนพัก หรือก่อนนอนตอนกลางคืน เป็นต้น
2. เล่านิทานให้เด็กฟังโดยการสอดแทรกบทกวีเข้าไปในนิทาน นิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบ โดยเฉพาะเด็กเล็กหรือเด็กก่อนวัยเรียน การเล่านิทานช่วยสร้างความเพลิดเพลิน สร้างสรรค์จินตนาการ สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง เป็นศิลปะในการสืบทอดมรดกทางวรรณกรรมอันเก่าแก่ และที่สำคัญช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี
3. สอนบทกลอนทางเสียงเพลง ปัจจุบันนี้ ความสะดวกในเรื่องเสียงเพลง เทปเพลง เครื่องเล่นเทป มีราคาถูก มีหลายรูปแบบ พกพาสะดวก ล้วนเอื้ออำนวยให้มีเสียงเพลงแทบทุกครัวเรือน เด็กเองก็จะมีเพลงที่ชื่นชอบเป็นส่วนตัว ซึ่งอาจจะเกิดความเคยชินที่ได้ยินบ่อยๆ จากวิทยุ หรือเกิดจากได้ยินพี่ร้องให้ฟัง ทำให้เด็กสามารถร้องไปด้วยได้อย่างคล่องแคล่วแบบนกขุนทอง จึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะช่วยกันร้องเพลงพร้อมกับลูก พร้อมทั้งนำเนื้อเพลงและความหมายของบทเพลงจากเนื้อร้อง เล่าสู่ลูกฟัง

พ่อแม่สามารถเล่าเรื่องเพลงให้เด็กฟังได้ เมื่อเด็กเข้าใจเนื้อหาเด็กก็จะร้องได้อย่างสนุกสนาน อย่างผู้รู้ เนื้อเพลงบางเพลงก็เป็นเพลงการเล่าเรื่อง เช่น “ดาวลูกไก่” หรือ “สิงหะโหมน” บางเพลงก็สะท้อนชีวิตผู้คนในสังคม เช่น “กรรมกรโรงงาน” “ยุคหินเก่ายุคหินใหม่” บางเพลงก็ชวนให้เกิดอารมณ์ขัน เช่นเพลง “บุปผา” ที่แปลว่าแป็บเดียว แม้แต่เพลง “เทิดเทิงทิงนองนอย” ก็สามารถเล่าเรื่องประเพณีให้เด็กฟังได้ ชวนเด็กฟังเสียงกลองยาว พาไปดูกลองยาว และเล่าประเพณี การทอดกฐินคืออะไร ออกพรรษา – เข้าพรรษาเป็นยังไง ลอยกระทงสนุกเพียงไหน เมื่อเด็กได้รู้คุณค่าของบทกลอน ในเสียงเพลงแล้ว ต่อไปเด็กก็จะคอยบอกให้พ่อแม่เล่าเรื่องเพลงต่างๆ ให้ฟังอีก เห็นได้ว่า การสอนบทกลอนให้กับเด็กนั้น จะนำเด็กไปสู่โลกแห่งจินตนาการ นาไปสู่ผู้ใฝ่รู้ นำไปสู่ความสนใจที่ต่อเนื่อง นำไปสู่การมีสมาธิ และนำไปสู่ผู้มีหัวใจรักในบทกวี และยังช่วยให้เด็กได้ฝึกพูดหรืออ่านคาถากลอน ซึ่งมีความสนุกสนาน สอดคล้อง อีกทั้งยังมีความไพเราะ ทำให้เด็กสนุกและเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายที่จะฟังหรือหัดพูด การสอนบทกลอนด้วยเสียงเพลงจึงเป็นการสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านที่ดีอย่างหนึ่ง

4. การอ่านหนังสือด้วยกัน สิ่งสำคัญที่สุดที่คนเป็นพ่อแม่สามารถทำได้เพื่อสนับสนุนเด็กให้กลายเป็นนักอ่าน ก็คือ การดู การอ่าน และการสนุกกับหนังสือร่วมกัน ถ้าเด็กๆ เห็นว่าหนังสือเป็น

เสมือนแหล่งที่ให้ความรื่นรมย์ ความสบายใจ ความสนุกสนาน และความรู้ ก็แสดงว่าเด็กมีแรงกระตุ้นที่สำคัญในการเรียนรู้ที่จะอ่าน การที่เด็กได้ดูหนังสือกับพ่อแม่ไม่เพียงแต่จะได้เห็นรูปภาพและฟังเรื่องราวเท่านั้น แต่ก็ยังทำให้เด็กรู้สึกถึงความอบอุ่น ปลอดภัย ซึ่งเป็นส่วนช่วยสนับสนุนความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับหนังสือ อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ไม่ควรบังคับเด็กๆ ที่กำลังสนุกสนานกับการทำสิ่งอื่นอยู่ให้มาอ่านหนังสือในตอนนั้น การอ่านหนังสือกับเด็ก เป็นวิธีที่ดีมากที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเข้าใจการพูด การฟังสมาธิ รวมทั้งการสังเกต ซึ่งทั้งหมดนี้จะมีความสำคัญในตัวเองในขั้นตอนของการเรียนการอ่าน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ และมีพัฒนาการทางอารมณ์ ขณะที่เด็กเริ่มจะรู้ว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไร หนังสือจะให้ความรู้เกี่ยวกับโลก โดยการนำเด็กไปสู่สถานการณ์ใหม่ๆ และให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

5. พาไปร้านหนังสือ สนับสนุนให้เด็กมีหนังสือเป็นของตนเอง พ่อแม่ควรซื้อหนังสือให้เด็กอ่าน หรือให้เป็นเจ้าของในวาระต่างๆ ในลักษณะของขวัญตามความเหมาะสมกับเพศ วัย ความต้องการ ธรรมชาติ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. พาไปสถานที่ต่างๆ การพาเด็กไปในสถานที่ต่างๆ เช่น พาไปเที่ยวตามสถานีรถไฟ พาไปเที่ยวชมสวนสัตว์ พาไปซื้อของด้วย การพาไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ย่อมทำให้เด็กพบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ช่วยทำให้มีความรู้ความคิดกว้างขวาง พ่อแม่สามารถพูดถึงสิ่งที่เด็กพบเห็นให้ฟังหรืออาจสอนให้เด็กอ่านป้ายต่างๆ ได้ด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการใช้ผู้ปกครองสอนให้อ่านป้ายต่างๆ ที่พบเห็น ทำให้เด็กมีความสุขและรักการอ่าน ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง

7. หาสัตว์เลี้ยงให้แก่บุตรหลาน การหาสัตว์เลี้ยงให้แก่บุตรหลานอาจเป็น แมว นก ปลา สุนัข หรือกระต่าย สัตว์เหล่านี้จะช่วยให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน และสนใจอยากทราบเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ที่ตนได้มีโอกาสเลี้ยงดู และเมื่อเด็กพูดถึงหรือไต่ถามพ่อแม่สามารถอธิบายและแนะนำให้ดูรูปเกี่ยวกับสัตว์นั้นๆ จากหนังสือ หรืออ่านเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์นั้นให้เด็กฟัง ซึ่งการที่เด็กได้เห็นและได้ฟังไปพร้อมๆ กันจะทำให้เด็กเข้าใจ และสนุกสนานมากขึ้น ทำให้เด็กมีความสุขและเป็นการสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านที่ดีให้กับเด็กต่อไปในอนาคตด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง คุณลักษณะที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานาน จนกลายเป็นนิสัย อ่านด้วยความเต็มใจและมีความสุขที่ได้อ่าน โดยจะอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส และหาโอกาสเพื่ออ่าน ทุกสถานที่ ทุกโอกาส

โครงการรกรการอ่านของโรงเรียนชยันนาคำวิทยา

1. ชื่อโครงการ โครงการรกรการอ่าน
2. ประเภท โครงการใหม่
3. แผนงาน ฝ่ายวิชาการ
4. กลุ่มวิชา ภาษาไทย
5. สนองนโยบาย ส่งเสริมการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 8,9,16,18

หลักการและเหตุผล

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย “การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ” ของกระทรวงศึกษาธิการและมติคณะรัฐมนตรี โรงเรียนชยันนาคำวิทยาได้จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ภาษาไทยเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่คนในชาติต้องรักษาไว้ให้อยู่คู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องการดำรงภาษาอันเป็นวัฒนธรรมที่ต้องปลูกฝังให้คนในชาติรักษาโดยการ ฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรักและสนใจในภาษาไทยทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยให้ถูกต้องชัดเจนเพิ่มพูนความรู้และเป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้ ให้นักเรียนได้มีความรู้และเป็นการส่งเสริมการอ่านซึ่งเป็นวาระของชาติตามมติคณะรัฐมนตรี

6.วัตถุประสงค์

- 6.1 เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ใหม่ ๆ
- 6.2 เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรักและสนใจการอ่านมากขึ้น
- 6.3 เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในส่วนของภาษาไทย
- 6.4 เพื่อให้เห็นคุณค่าของภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ
- 6.5 เพื่อส่งเสริมนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

7. เป้าหมาย

7.1 ด้านปริมาณ

- 7.1.1 นักเรียนอ่านไม่คล่อง เขียนไม่เข้าร่วมกิจกรรม 100 เปอร์เซนต์
- 7.1.2 โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมได้ต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา
- 7.1.3 นักเรียน โรงเรียนชยันนาคำวิทยาจำนวน 572 คน

7.2 ด้านคุณภาพ

- 7.2.1 ครูและนักเรียนโรงเรียนชยันนาคำวิทยาได้เข้าใจการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องและเป็นผู้นำในการใช้ภาษาไทยที่ดี

7.2.2 นักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่องหรือเขียนไม่ได้ สามารถอ่านออกเขียนได้ยิ่งขึ้น

7.2.3 นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ในหมู่คณะและเกิดจิตอาสามากยิ่งขึ้น

7.2.4 นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่านและสนใจการอ่านมากยิ่งขึ้น

7.2.5 นักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

8. สถานที่/พื้นที่ดำเนินการ

ห้องภาษาไทย หรือห้องสมุด และภายในชุมชน

9. ระยะเวลาดำเนินการ

ตลอดปีการศึกษา 2556

10. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

10.1 ประกาศการจัดกิจกรรม “รักการอ่าน” กับนักเรียนทุกคนได้ทราบ

10.2 สํารวจนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่องหรือเขียนไม่ได้เพื่อเข้าร่วมกิจกรรม

10.3 ประกาศรับสมัครนักเรียนรุ่นพี่ที่จะช่วยเหลือนักเรียนรุ่นน้อง ตามกิจกรรมดังกล่าว

10.4 เตรียมความพร้อมในด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรม

10.5 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการกิจกรรมดังกล่าว ที่ประกอบด้วยคณะครูและนักเรียนร่วม

เป็นกรรมการ

11. กิจกรรมของโครงการรักการอ่าน

11.1 การจัดตั้งชมรมหรือชุมนุมรักอ่าน โดยรับสมัครสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นให้คำแนะนำวิธีพัฒนาทักษะการอ่าน มีการแนะนำแลกเปลี่ยนหนังสือที่น่าสนใจ มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุดในรูปของคณะกรรมการดำเนินงานสำหรับการให้บริการ ได้ในช่วงเวลาเข้าก่อนเข้าห้องเรียน พักกลางวันและหลังเลิกเรียน และมีการจัดกิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านการเขียน และรักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

11.2 การจัดนิทรรศการหนังสือหรือการปริทัศน์หนังสือ จะมีคุณค่าให้นักเรียนสนใจการอ่านอยากอ่านหนังสือ หรือทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ มีการจัดทำมุมหนังสืออ่านนอกเวลา

11.3 ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดยอาจให้ศึกษาค้นคว้าแล้วจัดทำเป็นรายงานวิชาการ มีสมุดบันทึกการอ่านโดยให้นักเรียนอ่านแล้วบันทึกเนื้อหาโดยย่อของหนังสือ ภาคเรียนละ 100 ชื่อเรื่อง

11.4 การจัดกิจกรรมรายงานข่าว สารคดีก่อนการสอนในแต่ละคาบของครู โดยให้นักเรียนแสดงข้อคิดเห็นหรือนำเสนอเนื้อหาสาระซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนติดตามข่าวสารและรู้จักอ่านค้นคว้าจากนอกห้องเรียนมากขึ้น

11.5 การจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางที่จะช่วยส่งเสริมการอ่าน เช่น การแบ่งกลุ่มไปศึกษาค้นคว้าแล้วจัดทำรายงานเสนอ ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการค้นคว้า

11.6 กิจกรรมหยุดอ่านหนังสือวันละนิด ก่อนจะสอนจะอนุญาตให้นักเรียนเลือกอ่านหนังสือที่ชอบเป็นเวลา 10 นาทีในวิชาภาษาไทยก่อนจะเริ่มเรียน ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้มีสมาธิในการเรียน และทำให้ทราบขอบข่ายเนื้อหาที่กำลังจะเรียนต่อไปอีกด้วย

11.7 การจัดกิจกรรมประกวดอ่าน หมวดวิชาภาษาไทยได้จัดกิจกรรมประกวดการอ่านอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทั้งการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ โดยเลือกบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่น่าสนใจให้นักเรียน

11.8 การจัดห้องสมุดและมุมหนังสือของหมวดวิชา เพื่อสะดวกที่จะให้นักเรียนสามารถเข้าศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของแต่ละคน นอกจากจะช่วยให้ครูอาจารย์จัดกิจกรรมสนับสนุนการอ่านได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาที่ครูรับผิดชอบแล้ว ยังช่วยให้เกิดความสะดวกในการเรียนการสอนให้สัมฤทธิ์ผล

วัตถุประสงค์

12. ขั้นตอนการ

12.1 กำหนดตารางเวลาที่จะดำเนินกิจกรรมในแต่ละวัน หรือแต่ละสัปดาห์ตามความพร้อมของนักเรียนทั้งสองฝ่าย

12.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมรักการอ่าน

12.3 คณะกรรมการกำหนดเป้าหมายให้ผู้รวมกิจกรรมทุกคนทราบ

12.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวทางที่คณะกรรมการร่วมกันกำหนด

12.5 มีการประเมินผลการทำงาน ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องหลังสิ้นสุดโครงการตามกำหนด

12.6 โรงเรียนประกาศมอบรางวัลให้กับนักเรียน

12.7 สามารถพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจำนวน หรือ

ประเภทรางวัลที่โรงเรียนกำหนด

ความเป็นมาของโครงการ

รัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายให้คนมีความรู้ ความสุข มีสุขภาพแข็งแรง ครอบครัวที่อบอุ่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติ รวมถึงอนุรักษ์ ส่งเสริม ทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ตลอดจนให้คนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นคนดี มีคุณภาพ มีศักยภาพ ความสามารถในการแข่งขัน และมีคุณธรรม ผู้สังคมฐานความรู้การอ่านหนังสือเพื่อ

พัฒนาตนเอง และเพื่อการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นสิ่งจำเป็นมากในการพัฒนาคนและ
 พัฒนาสังคม ปัจจุบันนี้การอ่านหนังสือของคนไทยเป็นกิจกรรมที่ไม่แพร่หลายแม้ในหมู่ผู้รู้หนังสือ
 แล้ว การอ่านที่ดีและมีสาระยิ่งน้อยลงไปทุกที สาเหตุมีหลายประการนับตั้งแต่การขาดแคลน
 หนังสือที่ดีและตรงกับความต้องการของผู้อ่าน การขาดแคลนแหล่งหนังสือที่จะซื้อ หรือยืมอ่านได้
 ไปจนถึงการดึงความสนใจและการแย่งเวลาของสื่ออื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ฯลฯ
 รวมทั้งขาดการชักจูง การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอ่าน ตลอดจนมีนิสัยรักการอ่านทั้งใน
 และนอกสถานศึกษา เมื่อเทียบกับความเพลิดเพลินและการได้ฟังได้รู้เห็นเรื่องต่าง ๆ จากโทรทัศน์
 และวิทยุกระจายเสียงแล้ว การอ่านหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องใช้ความพยายามมากกว่า
 และต้องมีทักษะในการอ่าน ถ้าจะให้การอ่านหนังสือเกิดเป็นนิสัย จำเป็นต้องมีการปลูกฝังและ
 ชักชวนให้เกิดความสนใจ ถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมามีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
 รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการอ่าน
 มาโดยตลอด แต่สภาพปัจจุบันพบว่าสังคมไทยยังไม่เป็นสังคมการอ่าน จึงจำเป็นต้องมีการ
 ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ใน
 ฐานะหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการเรียนรู้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน จึงดำเนินโครงการส่งเสริม
 นิสัยรักการอ่าน ในปีงบประมาณ 2556

วัตถุประสงค์

1. เสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไป
 ประกอบอาชีพในอนาคตได้
2. เพื่อให้นักเรียนสนใจการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดนิสัยรัก
 การอ่านมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงสารสนเทศมากขึ้น เป็นผู้รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์
4. เพื่อให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการอ่าน
5. เพื่อให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

นักเรียนจำนวน 572 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 41 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือ

2. นักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่คล่อง เขียนไม่ออกเขียนไม่คล่อง ได้รับการพัฒนาอ่านคล่องเขียนได้มากยิ่งขึ้น
3. นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านมากยิ่งขึ้น
4. นักเรียนนักเรียนเกิดความสนใจในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลมากยิ่งขึ้น
5. นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการอ่านที่สามารถจับใจความและสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น
7. นักเรียนในโรงเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้วันที่ 2 เมษายนของทุกปี เป็นวันรักการอ่าน และอนุมัติแต่งตั้งนายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เปิดเผยถึงผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ 2 เรื่อง คือ เห็นชอบให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดให้วันที่ ๒ เมษายน ของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นวันรักการอ่าน และแต่งตั้งนายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ ให้ดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นชอบให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต รมว.ศธ. กล่าวว่่า ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่ ศธ.

เสนอให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ
2. กำหนดให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นวันรักการอ่าน
3. กำหนดให้ปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศ
4. กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่มี รมว.ศธ.เป็นประธาน เป็นกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ เพื่อให้คนไทยได้พัฒนาความสามารถในการอ่านและการรู้หนังสือ ภายในปีพ.ศ.2555 ดังนี้ 1) ประชากรวัยแรงงานที่เป็นผู้รู้หนังสือในระดับใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97.21 เป็นร้อยละ 99.2 ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สามารถอ่านออกเขียนได้มีเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 92.64 เป็นร้อยละ 95.3 ค่าเฉลี่ยในการอ่านหนังสือของคนไทย เพิ่มขึ้นจากปีละ 5 เล่ม เป็นปีละ 10 เล่มต่อคน 4 แหล่งการอ่านได้รับการพัฒนาและเพิ่มจำนวนให้สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทุกตำบล/ชุมชน อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพชีวิต เป็นกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมการส่งเสริมการอ่านให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีสาระสำคัญดังนี้

วิสัยทัศน์ คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาความสามารถและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น ด้วยบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านเพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พันธกิจ

1. ปลูกฝังคุณค่าการอ่านทุกรูปแบบ เพื่อเป็นวิถีในการค้นหาความรู้ และเรียนรู้ตลอดชีวิต แก่คนไทยทุกวัย
2. พัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียน และสื่อสารเชิงคิด วิเคราะห์ของคนไทย เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. พัฒนาสื่อ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และสร้างพื้นที่การอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

เป้าหมาย พัฒนาความสามารถในการอ่านและการรู้หนังสือโดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. ประชากรวัยแรงงานที่เป็นผู้รู้หนังสือในระดับใช้งานได้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97 เป็นร้อยละ 99
2. ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สามารถอ่านออกเขียนได้มีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92 เป็นร้อยละ 95
3. ค่าเฉลี่ยในการอ่านหนังสือของคนไทยเพิ่มขึ้นจากปีละ 5 เล่ม เป็นปีละ 10 เล่ม

ต่อคน

4. แหล่งการอ่านได้รับการพัฒนาและเพิ่มจำนวนให้สามารถจัดบริการได้

ครอบคลุมทุกตำบล/ชุมชน อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

5. การสร้างภาคีเครือข่ายการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ตลอด

ชีวิตอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในการอ่าน โดยรณรงค์การอ่านเขียน

ภาษาไทย ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย รวมทั้งบริหารจัดการและสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านของคนไทย

2. พัฒนาคอนไทยให้มีนิสัยรักการอ่าน โดยปลูกฝังและสร้างทัศนคติคนไทยให้เห็น

คุณค่าและประโยชน์ของการอ่านหนังสือและสื่อทุกรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเป็นภาคีเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน และกำหนดมาตรการจูงใจให้ภาคีเครือข่ายร่วมส่งเสริมการอ่านในสังคมไทย

3. สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการอ่าน โดยแสวงหาภาคีเครือข่ายใน

การ เสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม พัฒนาและเพิ่มจำนวนแหล่งการเรียนรู้ให้สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทุกตำบล/ชุมชน อย่างทั่วถึง ทันสมัย และมีคุณภาพ เพื่อให้การอ่านเป็นที่สนใจมากขึ้น

งบประมาณ

1. งบประมาณสนับสนุนภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2556 ของ

กระทรวงศึกษาธิการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วรรณนิภา ชติรัตน์ (2550 : 52-53) ได้ทำการประเมินโครงการรักการอ่านโรงเรียนทรงวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนทรงวิทยา จังหวัดสมุทรปราการแสดง ความคิดเห็นในด้านบริบทอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยเห็นด้วยมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ

โครงการ ในด้านการ กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน และ การเรียนรู้และวิธีการดำเนินงานของ โครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียนทรงวิทยา จังหวัด สมุทรปราการ ของผู้บริหาร และครูด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยเห็นมาก ที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ในเรื่องจำนวนบุคลากรที่จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมีความ เพียงพอและเหมาะสม แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในเรื่องของการอ่าน ด้วยเหตุผลที่ว่า การอ่านเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความคิด และวิจารณ์ญาณให้คนเรา มีความงอกงามทางวุฒิภาวะ วุฒิปัญญา และความสามารถ อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ พัฒนาชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่านให้เป็นไปในทางที่ดีงามได้ด้วยตนเอง เนื่องด้วยเหตุผล ดังกล่าว ผู้บริหารจึงสนับสนุนโดยจัดบุคลากรที่จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้มีความ เพียงพอ และเหมาะสม

คณินุช พิจิตรนรการ (2550 : 96) ได้ทำการประเมินโครงการรักการอ่านโรงเรียนพรประสาทวิทยา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพครูผู้สอนและนักเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์ทางการสอน 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.00 การศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 53.30สอนช่วงชั้น ที่ 1 และสอนช่วงชั้นที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 50.70 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 49.30 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4และชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 33.55 รายได้ของผู้ปกครอง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.10 และผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 36.80

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการรักการอ่านของครูผู้สอน พบว่า ด้านบริบทโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมดี ด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยรวมมีความเพียงพอในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการโดยรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลผลิตโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และด้านผลกระทบครูมีความคิดเห็นว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนิสัยรักการอ่านของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีนิสัยรักการอ่านมากที่สุดในหัวข้อข้าพเจ้าคิดว่า การอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์

4. ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน

4.1 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การค้นหาข้อความจากการอ่านและการตอบปัญหาจากการอ่าน ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ นักเรียนได้รับความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

4.2 พฤติกรรมการรักการอ่านพบว่านักเรียนอ่านหนังสือในเวลาว่างเป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาอ่านครั้งละ 30 นาที เพราะได้รับประโยชน์ และได้ความรู้เพิ่มเติม หนังสือที่ชอบอ่านมากที่สุดคือการตูน แล้วจะยืมหนังสือจากห้องสมุดสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง และชอบอ่านหนังสือที่บ้านจากการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนให้ความคิดเห็นว่ากิจกรรมน่าสนใจ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมอยากอ่านหนังสือมากขึ้นและพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน เขียน

4.3 ผลการบันทึกการอ่านพบว่าคะแนนบันทึกการอ่าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.7 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก โดยมีนักเรียนที่มีคะแนนบันทึกการอ่านอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 27 คน อยู่ในระดับคุณภาพดี จำนวน 12 คน และอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้จำนวน 1 คน

เพ็ญพิไลลักษณ์ มณีภาค (2551: 83-86) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่าน โรงเรียนหนอง พอกวิทยา เขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 การประเมินสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นว่า บริบทหรือสภาวะแวดล้อมของโครงการส่งเสริมรักการอ่าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การกำหนดหลักการของโครงการ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของโรงเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้อง กับปัญหา และหลักการของโครงการ และพบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หลักการ ของโครงการมีความสอดคล้องกัน ประกอบกับมีการเตรียมการภายในของสถานศึกษาอยู่ใน ระดับมาก

2. ด้านปัจจัยพื้นฐานของโครงการส่งเสริมรักการอ่าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.54 ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นว่า รายการที่มีความพร้อมซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มี ครู และบุคลากรรับผิดชอบโครงการเพียงพอ มีนโยบาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา สนับสนุน มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ และอาคารสถานที่เพียงพอ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านกระบวนการ โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ครูและผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นว่าด้านกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.57 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มี ปฏิทินการนิเทศภายใน มีการประเมินการทำงานมีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และมีการให้คำปรึกษา แนะนำ

4. ด้านผลผลิต

4.1 ผลการประเมินกิจกรรมโครงการส่งเสริมรักการอ่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.45 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมว่างจากงาน

อ่าน ทุกคน กิจกรรมเสียงตามสาย กิจกรรมอ่านบทเพลงสู่งานเขียน และกิจกรรมพี่ช่วยน้องรักการอ่าน ด้วยหนังสือเล่มเล็ก

4.2 ผลการประเมินรักการอ่านของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 4.55 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ให้ความสำคัญของการอ่าน อ่านอย่างต่อเนื่อง ใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์โดยการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท และอ่านหนังสือได้จำนวนหน้าเพิ่มขึ้น อยู่ใน ระดับมากที่สุด

4.3 ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.46 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นำการอ่านมาเป็นกิจวัตรประจำวัน นักเรียนมีสมุดบันทึกการอ่าน และเข้าเรียนตรงเวลา

4.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการส่งเสริมรักการอ่าน

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.47 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พึงพอใจต่อเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน ภายใน พึงพอใจกิจกรรมว่างจากงานอ่านทุกคน และกิจกรรมโครงการมีความเหมาะสม

4.5 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง นักเรียนต่อโครงการส่งเสริม

รักการอ่าน ผู้ปกครองนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการส่งเสริมรักการอ่านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.40 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ความพึงพอใจต่อเครือข่ายส่งเสริมการอ่านภายในโรงเรียนและ ความพึงพอใจ กิจกรรมว่างจากงานอ่านทุกคน อยู่ในระดับมาก

4.6 ผลการเปรียบเทียบระดับผลการเรียนจากคะแนนผลการสอบปลายปี

ระหว่าง ปีการศึกษา 2550 กับ 2551 ใน 5 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ พบว่า ปีการศึกษา 2550 นักเรียนได้ระดับผลการเรียนระดับ 3 รวม 5 วิชาหลัก จำนวน 201 คน ปีการศึกษา 2551 นักเรียนได้ระดับผลการเรียนระดับ 3 รวม 5 วิชาหลัก จำนวน 362 คน นักเรียนมีระดับผลการเรียนระดับ 3 เพิ่มขึ้น 161 คน คิดเป็นร้อยละ 23

ภัทรินทร์ วิศิษฏ์ศักดิ์ (2539 : 102 – 116) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2535 – 2537 และเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการ โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 60 คน และนักเรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน 12 แห่ง และกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ 12 แห่ง ระดับชั้น ป. 4-5 จำนวน กลุ่มละ 370 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 740 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

อรพันธ์ หินขุย (2546 : 83-86) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนการดำเนินการจัดกิจกรรมห้องสมุดเชิงรุกกิจกรรมเสียงตามสายและการจัดกิจกรรมการเล่านิทานนักเรียนมีความสนใจในการอ่านมากขึ้น เห็นความสำคัญของการอ่าน และมีการพยายามพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่องมีความกระตือรือร้นในการอ่าน และมีความสุขในการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนยังได้ร่วมกิจกรรมการเล่านิทานซึ่งทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และความบันเทิงจากการที่ครูและนักเรียนได้ร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องนักเรียนมีการพัฒนาการอ่านของตนเองมากขึ้นและส่งผลให้การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านประสบผลสำเร็จ

แววตา พุกษา (2550 : 95-96) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้ผลการประเมินดังนี้

1. ด้านบริบทความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู เกี่ยวกับด้านบริบทของโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมากอย่างละ 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย รองลงมาคือ โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเขตพื้นที่การศึกษาสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของกระทรวงศึกษาธิการ และน้อยที่สุดคือความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับกิจกรรม

2. ด้านปัจจัยนำเข้าความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู เกี่ยวกับด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ระดับมาก 4 ข้อ ระดับปานกลาง 9 ข้อ และระดับน้อย 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบในโครงการ มีความเหมาะสมต่อหน้าที่รองลงมา ได้แก่ สถานที่อ่านหนังสือมีเพียงพอ และน้อยที่สุดคือ มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เช่น คอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูลภายในห้องสมุด

3. ด้านกระบวนการความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู เกี่ยวกับด้านกระบวนการของโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 10 ข้อ และระดับปานกลาง 7 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์แต่ละโรงเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้น รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสมของกิจกรรมแรลลี่ครอบครัวส่งเสริมการอ่าน พ่อแม่เล่านิทานให้ลูกฟัง และน้อยที่สุดได้แก่ ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรม

4. ด้านผลผลิตของโครงการนักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับการอ่านซึ่งเป็นผลผลิต ของโครงการ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ส่วนใหญ่นักเรียนปฏิบัติ 18 – 21 รายการ มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 รองลงมา มีนักเรียนปฏิบัติ 14 – 17 รายการ มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 และน้อยที่สุดมี นักเรียนปฏิบัติ 22 – 25รายการ มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ คือ ร้อยละ 80 พบว่า ผลผลิตอยู่ในระดับพอใช้(ร้อยละสะสม = 88.00)

งานวิจัยในต่างประเทศ

วานอบเบอร์แกน บี. , ดาเอมส์ เอ็ม. และ แวน ทิลเบิร์ก เอส. (Vanobbergen, B., Daems, M., & Van Tilburg, S. 2009 : 277-287) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือของ ผู้ปกครองที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของลูก การวิจัยในครั้งนี้เริ่มจากสมาคมอ่านเวสต์ เฟลมิชและ ซึ่งเป็นห้องสมุดประชาชน มีโครงการนำร่องจัดในห้องสมุด 10 แห่งในเมืองเมืองเวสต์ เฟลมิช โดยห้องสมุดได้ขอความร่วมมือจาก 82 ครอบครัว ที่มีลูกอยู่ในวัยเรียน เพื่อเข้าร่วม โครงการที่ เรียกว่า"สนุกสนานกับหนังสือ" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อนส่งเสริมการ อ่านของเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (1) สร้างแนวคิดและให้คำแนะนำผู้ปกครอง เกี่ยวกับการแนะนำการอ่านให้แก่ลูกๆ และ ให้การสนับสนุนให้สนุกสนานกับการอ่าน (2) นำเสนอ หลากหลายตัวอย่างการปฏิบัติ และยังมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ครอบครัวที่มีนิสัยรักการอ่านน้อย จากการสำรวจจากครัวเรือนในเมืองเวสต์ เฟลมิช รวมทั้งสิ้น 3 ครั้ง มีการประเมินโครงการ หลังจากการเข้าร่วมโครงการแล้ว ผลการประเมินคือ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการเข้าร่วม โครงการ มีการแนะนำหนังสือให้ลูกๆเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และก่อให้เกิดวัฒนธรรมการอ่าน ขึ้นผ่านในครอบครัว

ออยล์ลูต (Oyelude. 2004 : 111-113) ได้ทำการประเมินห้องสมุดเคนเนตติคส์ (Kenneth Dike Library) ประเทศไนจีเรีย หลังจากการประเมินพบว่า

1. ทรัพยากรภายในห้องสมุดมีอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการของผู้ใช้
2. ผู้ใช้บริการห้องสมุดสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ดี จากการจัดระบบเป็นหมวดหมู่
3. ห้องสมุดมีวางแผนกลยุทธ์รูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงวรรณกรรมได้ดียิ่งขึ้น
4. ผู้ใช้ห้องสมุดมีความพึงพอใจในการให้บริการของห้องสมุด ที่เข้าถึงผู้ใช้ ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นโดยผ่านการยืมทางโทรศัพท์และสามารถใช้ บริการยืม-คืนระหว่างห้องสมุดได้

5. ข้อเสนอแนะคือห้องสมุดควรจัดการบริการยืม-คืนด้วยตนเองเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้

6. ข้อเสนอแนะคือมีการฝึกอบรมพนักงานในการจัดการทรัพยากรและการบริการ.

7. ข้อเสนอแนะคือควรมีการประเมินการให้บริการภายในห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ เจมส์ (James. 1978 : 118-122 ; อ้างอิงจาก สุกุณี เกรียงชัยพร. 2548 : 28) ครูบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมควีนแมรี ได้ทำการศึกษาถึงวิธีการส่งเสริมการอ่านอย่างเสรี เพื่อศึกษาว่าวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการส่งเสริมการอ่านอย่างเสรี โดยการเก็บข้อมูลจากบัตรยืมหนังสือ นวนิยายเป็นเวลา 18 เดือน ผลปรากฏว่ามี 6 วิธีด้วยกันที่จะส่งเสริมให้เกิดการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพตามลำดับดังนี้

1. การนำนักเรียนเข้ามาห้องสมุดเพื่อให้เห็นและรู้จักหนังสือประเภทต่าง ๆ
2. การจัดห้องสมุดให้สะอาดตาน่าสนใจ
3. ใช้วิธีการจัดบริการส่งเสริมการอ่านให้นักเรียนรู้จักหนังสือ เช่นการเล่าเรื่องหนังสือ
4. จัดห้องสมุดไว้ในห้องเรียน
5. ให้เพื่อนและครูแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ
6. จัดประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในบริเวณต่าง ๆ ทั่วโรงเรียน

นิวแมน (Neuman. 1986 : 338-339 ; อ้างอิงจาก จิตรลดา ไมตรีจิตต์. 2549 : 26) ได้ศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่มีผลโดยตรงกับการใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือของเด็กนักเรียนเกรด 5 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียน เกรด 5 จำนวน 254 คน และผู้ปกครองจำนวน 84 คน จากการศึกษาพบว่า นักเรียนเกรด 5 มีการอ่านหนังสือในเวลาว่าง โดยเฉลี่ย 2.33 เล่มต่อเดือน เด็กผู้หญิงจะอ่านมากกว่าเด็กผู้ชาย การใช้เวลาว่างในการอ่านในแต่ละครั้งนั้น โดยเฉลี่ย 15 นาที ต่อวัน มักจะใช้เวลาก่อนนอนและช่วงเวลาพักผ่อนของครอบครัวเป็นช่วงเวลาว่างในการอ่านหนังสือมากที่สุด และพบว่าเด็กส่วนหนึ่งใช้เวลาในการดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยวันละ 3.36 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างมากกว่าการอ่านหนังสือ